

Ansökan om förlängning och komplettering av LONA projekt: Klimat-anpassad vattenförvaltning av Vansjön och Nordsjön (Projektnummer 2010-77-59).

Inledning

Heby Kommun och Vansjö Nordsjö Vattenvårdsförening (VNV) samarbetar i projektet "klimatanpassad vattenförvaltning av Vansjön Nordsjön" som genomförs med stöd av LONA medel och egen finansiering/insatser. Vi ansöker härmed om följande:

1. Att projektet kan förlängas med 1,5 år dvs från 2023-12-31 till 2025-06-30 (Steg 2).
2. Att kompletterande LONA finansiering görs tillgänglig motsvarande 455 tkr.
3. Att ej förbrukade tidigare beslutade LONA medel motsvarande 166 tkr kan göras tillgängliga för Steg 2.

Denna ansökan specificerar beräknade kostnader i samband med förlängningen. Dessutom inkluderar ansökan en referens i tabellform till den ursprungliga LONA ansökan från 2021 och hur kompletteringen påverkar angivna mål och förutsättningar.

Bakgrund

Mark- och miljödomstolen (MoD) har tidigare avslagit en tillståndsansökan som gjorts inom ramen för detta projekt. Heby kommun och Projektgruppen (se nedan) bedömer dock att det är troligt att en förnyad tillståndsansökan om klimatanpassad förvaltning av Vansjön och Nordsjön och en s.k. ekoreglering har goda chanser att vinna laga kraft i Mark- och miljödomstolen (MoD). Det förutsätter dock att ansökan i flera avsnitt fördjupas/utvecklas/förnyas samt integreras med behovet av att skydda Heby samhälle och nedströms Örsundaån från översvämning vid skyfall. Det viktiga arbetet med att utveckla samarbetet med en majoritet av berörda fastighetsägare och samfälligheter har klarats av, de tekniska lösningarna för att kunna hantera en klimatanpassad vattenförvaltning finns nu också utvecklat. Dessutom har projektet utvecklat samarbetet med Heby kommun och dess Samhällsbyggnadsnämnd som en viktig samarbetspartner. Men samtidigt ställer MoD granskning av ansökan ytterligare krav på ansökans detaljinnehåll och samrådsprocess vilket kvarstår att fördjupa och utveckla. Vår bedömning kvarstår dock att en klimatanpassad vattenförvaltning av Vansjön och Nordsjön har betydande positiva konsekvenser för miljön och samhället. Det behöver ytterligare tydliggöras i en ny tillståndsansökan. Vi bedömer att den tid och de resurser som finns kvar i projektet inte räcker till för att utveckla och uppdatera ansökan på det sätt som behövs och domstolen kräver för att tillstånd ska medges. Därav denna ansökan om förlängning av projektet samt kompletterande finansiering. Den stora förändringen i en förnyad tillståndsansökan är att den knyter samman landsbygd och tätort i strategisk samverkan för att förvalta gemensamma vattenresurser när vädret blir mer extremt.

Finansiering

Finansieringen av ett steg 2 med löptid 2023-12-31 till 2025-06-30 baseras på en total budget på 746 tkr. De beräknade samlade kostnaderna inkluderar expertstöd av vattenteknisk expert (Norconsult) samt vattenjuridisk expert (Agnes advokat) som uppgår till 681 tkr. Till det läggs värdet av medfinansiering i form av egen tid från Heby kommun och VNV som uppskattas till 65 tkr. Dessutom finns det 166 tkr oförbrukade LONA medel kvar i projektet som kan disponeras för samma syften i steg 2. Till det beräknas Heby kommun bidra med ett finansiellt bidrag på med 30 tkr och VNV på samma sätt med 30 tkr. Dessa medel behöver dock beslutas i formell mening av Heby kommun och VNV snarast möjligt när beslut om stöd genom LONA föreligger. Det har inte varit möjligt att göra detta inom nuvarande tidsram. Eftersom de formella besluten om denna medfinansiering saknas redovisas inte denna medfinansiering i medfinansieringsintygen men däremot i tabellen 2 som tentativ finansiering. Den finansiella medfinansieringen från Heby kommun och VNV kommer istället att rapporteras i samband med etappredovisningen till Länsstyrelsen. Det innebär att Heby kommun och VNV härmed ansöker om kompletterande LONA medel motsvarande 455 tkr samt att kvarvarande 166 tkr kan disponeras för Steg 2. Det innebär att LONA finansieringen utgör ca 80 % av de samlade kostnaderna om värdet av både egen tid samt den tentativa medfinansieringen inkluderas med en totalbudget på 746 tkr i Steg 2.

Projektgruppen

Det finns en projektgrupp för utveckling och genomförande av projektet. Projektgruppen rapporterar till berörda sakägare dvs. sökanden om tillstånd för vattenverksamhet, styrelsen för VNV samt Heby kommun/Samhällsbyggnadsnämnden. Nedanstående personer ingår i gruppen.

Lina Salomonsson, Miljöstrateg Heby Kommun,

Agnes Larfeldt, Miljöjurist, Agnes Advokat.

Petter Norén, Vattenteknisk expert, NorConsult

Yngve Melin, Vansjö/Gårdsjö vattenavledningsföretag och sökanden

Staffan Lund, Ordf. Vansjö Nordsjö vattenvårdsförening och sökanden

Specifikation av komplettering, kostnader och finansiering

Behovet att kompletterande detaljredovisning är i huvudsak enligt nedanstående. Det fördelar sig på ca 1/3 vattenteknisk expertis, 1/3 vattenjuridisk expertis samt 1/3 ny utredning gällande riskhantering vid skyfall. Alla kompletteringar ska integreras i ansökningshandlingarna, samrådsdokument, MKB samt teknisk beskrivning. Förutom listade kompletteringar nedan föreligger ett ökat samordningsbehov med Heby kommun och speciellt Samhällsbyggnadsnämnden och sökanden som är markägare/fastighetsägare och samfälligheter. Kostnaden för denna samordning sker genom att både Heby kommun och VNV

medverkar i projektet med egen tid motsvarande 65 tkr. Kostnaderna är sammanställda i tabell 1 och finansieringen i tabell 2.

1. Fördjupade och mer detaljerade inmätningar vid utloppet

Det behöver göras mer detaljerade inmätningar på plats vid utloppet ur Vansjön på sträckan Svanviken - Molnebo. Syftet är för att i mer detalj redovisa hur förslaget påverkar utloppet, bestämmande sektion och befintlig bro mm. Beräknad kostnad är 45 tkr.

2. Uppdatering av MKB och teknisk beskrivning.

Med anledning av att projektets innehåll har utvecklats behöver både MKB och teknisk beskrivning uppdateras. Det innebär bl.a. uppdatering vad gäller miljökvalitetsnormerna och riskhantering vid plötsliga skyfall mm. Beräknad kostnad är 75 tkr.

3. Förnyad samrådsprocess och uppdaterad dokumentation

MoD godkände inte det genomförda samrådet pga. olika orsaker som att felaktiga uppgifter förekommit vilket vi har avvisat. Samt att inget öppet möte genomfördes som del av samrådet. Det öppna mötet ersattes pga. Covid med digitala informationsmöten istället. Projektgruppen anser därför att hela samrådsprocessen behöver göras om och då anpassat till det nya innehållet i projektet. Beräknad kostnad är 40 tkr.

4. Utredning avseende nya administrativa/institutionella frågor. Utredningen gäller främst befintligt markavvattningsföretag, Heby kommuns medverkan som partner/sökanden samt status för Vansjön som naturligt/opåverkat vatten eller påverkat vatten. MoD godkände inte förslaget att ompröva det befintligt markavvattningsföretag trots att en absolut majoritet av delägarna i markavvattningsföretaget själva godkänt detta. Detta tillsammans med att MoD hävdar att Vansjön ska ses som ett opåverkat vatten samt Heby kommuns eventuella medverkan som partner/sökanden behöver utredas i detalj. Utredningen berör viktiga institutionella och administrativa frågor för tillståndsansökan och efterföljande förvaltning av tillståndet. Kostnaden har beräknats till 65 tkr.

5. Visualisering av Vansjöns bestämmande sektioner. MoD hävdar i avslaget att forsacken vid utloppet vid Molnebo är vattendragets bestämmande sektion. Projektgruppen hävdar, byggt på inmätningar under många år att både forsacken samt det utanförhängande vassbältet utgör bestämmande sektioner i vattendraget beroende på aktuella vattennivåer. Projektgruppen anser att denna information framgår med tydlighet i tillståndsansökan. Det är dock en avgörande faktor för hur hela projektet uppfattas ur hydrologisk synpunkt. Och det faktum att MoD inte väljer att se det påverkas ansökan på ett betydande sätt. Projektgruppen anser därför att frågan om bestämmande sektioner behöver visualiseras i ett speciellt avsnitt i ansökan med kopplade figurer. Kostnaden beräknas till 20 000 kr.

6. Registreringsavgift till MoD En ny ansökan till MoD kräver en registreringsavgift. Den har beräknats till 50 tkr.
7. Utredning för riskhantering vid skyfall. Den befintliga tillståndsansökan inkluderade att minska riskerna för översvämning vid plötsliga skyfall både runt sjöarna och nedströms. Men sommarens plötsliga skyfall med stora översvämningar både i avrinningsområdet men även nedström i Heby samhälle ställer frågan på sin spets. Reningsverket slogs ut och orenat vatten släpptes ut i Örsundaån. Samtidigt uppmättes de högsta vattennivåerna någonsin i Vansjön och Nordsjön på 54,95 möh. Det som i allmänna ordalag hade nämnts i tillståndsansökan fick plötsligt hög aktualitet. Ungefär 50 % av tillrinningen till Heby samhälle kommer från Vansjön och Nordsjön. Med regleringsprojektet på plats hade stora mängder vatten kunnat lagras i sjöarna och minskat belastningen på nedströms infrastruktur. Den nya tillståndsansökan kommer innehålla information och anpassning av regleringen för ökat riskhantering vid skyfall. Det kräver dock fördjupade flödesberäkningar och annat beräkningsunderlag. Vidare behöver utredas hur regleringen i praktiken kan anpassas för att möjliggöra en proaktiv och praktisk riskhantering. Hur skapar man förutsättningar för att Vansjön och Nordsjön kan fungera som ett utjämningsmagasin vid extremväder. Projektgruppen anser att detta är en synnerligen värdefull komplettering i en ny tillståndsansökan. Kostnaden är beräknad till 150 tkr.
8. Processföring i domstol inkl. remissförfarande och huvudförhandling. Det får antas att MoD hur väl en tillståndsansökan än är anpassad till de krav domstolen ställer kommer att med kompletterande frågor som behöver besvaras av experterna. Denna kostnad är svårbedömd men har beräknats till 100 tkr.

Tabell 1. Sammanställning av kostnader för Steg 2.

	Kostnadsposter	Belopp, tkr
1.	Fördjupade och mer detaljerade inmätningar.	45
2.	Uppdatering av MKB och teknisk beskrivning	75
3.	Förnyad samrådsprocess och uppdaterad dokumentation	40
4.	Utredning avseende nya institutionella frågor	65
5.	Visualisering av Vansjöns bestämmande sektioner	20
6.	Registreringsavgift till Mark- och miljödomstolen	50
7.	Utredning för riskhantering vid skyfall	150
8.	Processföring i domstol (remissförfarande) samt huvudförhandling	100
9.	Moms	136
10.	Samordning med Heby kommun och sökanden markägare, egen tid	65
	TOTAL SUMMA	746000

Tabell 2. Sammanställning av finansieringen för Steg 2.

	Finansiering	Belopp, tkr
1.	LONA medel som finns kvar i projektet från tidigare beslut	166
2.	LONA medel, kompletterande finansiering Steg 2	455
3.	Heby kommun, tentativ finansiering 2024/2025	30
4.	Vansjö Nordsjö Vattenvårdsförening, tentativ finansiering 2024/2025	30
6.	Heby kommun, egen tid, medfinansieringsintyg	15
7.	Vansjö Nordsjö Vattenvårdsförening, ideell tid, medfinansieringsintyg	50
	TOTAL SUMMA	746000

Förslag på utbetalningstid

Nedan redovisas ett förslag på utbetalning av LONA medel samt medfinansiering från Heby kommun samt VNV inklusive både tentativ finansiell medfinansiering och egen tid.

Tabell 3. Förslag på utbetalningstid

	Tkr
Redan utbetalat, kvarvarande LONA medel från Steg 1	69000
20240130 LONA medel 75 % av beviljade ej utbetalade LONA medel	414000
20250630 LONA medel 25 % av beviljade LONA medel	138000
20240630 Heby kommun, medfinansiering	15000
20250130 Heby kommun, medfinansiering	15000
20240630 Vansjö Nordsjö Vattenvårdsförening, medfinansiering	15000
20250130 Vansjö Nordsjö vattenvårdsförening, medfinansiering	15000
Fortlöpande, Heby kommun, egen tid	15000
Fortlöpande, Vansjö Nordsjö Vattenvårdsförening, ideell tid	50000
TOTALT	746000

Jämförelse med ursprunglig LONA ansökan från 2021

Ansökan om komplettering av LONA medel inkluderar en förlängning samt kompletterande finansiering. Det är dock viktigt att kompletteringen fortfarande ligger i stort sett helt inom de förutsättningar och mål som angavs i den ursprungliga LONA ansökan. I det avseendet skiljer sig inte Steg 1 från Steg 2. Sökanden och syfte är desamma. Vad som har förändrats är en delvis förskjutning mot målet "hållbara samhällen" eftersom åtgärden så tydligt också har inverkan på nedströms samhällen och riskhantering vid skyfall.

Tabell. 4. Förändringar i projektet i jämförelse med den ursprungliga LONA ansökan från 2021.

Kommunens projektansvarige	Har ändrats till Lina Salomonsson och övrigt detsamma.
Övriga kontaktpersoner	Ingen förändring
Sammanfattning	Ingen förändring
Syfte	Ingen förändring
Bakgrund	Ingen förändring

Lokala aktörer	Ingen förändring
Projektets bidrag till miljö-kvalitetsmålen och långsiktigt och varaktigt naturvårds-arbete i kommunen	Ingen förändring
Projektets långsiktiga effekter	Ingen förändring
Projektets stöd till olika samhällsintressen	Ingen större förändring men målen om "hållbara städer och samhällen" och " att bekämpa klimatförändringarna" har fått utökad betydelse i projektet än angivet vid ansökningstillfället.
Syfte för våtmarksprojekt	Ingen förändring
Åtgärder och kostnader i projektet.	Ingen förändring vad gäller åtgärder förutom vad som redan är beslutat. Kostnaderna i projektet har förändrats och redovisas i separat tabell.
Önskad utbetalningstid	Se separat tabell.

Att göra verkstad av strategier och måldokument.

Från den ursprungliga LONA ansökan framgår väl hur projektet stödjer mål i enlighet med LONA förordningen så vi redovisar inte mer om det här. Det som i viss mån skiljer sig från den ursprungliga ansökan är en större tyngd för målen "hållbara städer och samhällen" samt målet att "bekämpa klimatförändringarna" både genom att motverka klimatförändringarna men också att anpassa samhället och landsbygden till den pågående klimatförändringen.

Men det viktiga med detta LONA projekt är att projektet vill konkretisera flera av de övergripande mål och styrdokument som påverkar Sveriges, Uppsala län och den lokala vattenförvaltningen. Nedan nämner vi bara några av dessa styr- och måldokument. Vi gör dock en betydande fördjupning när det gäller målstyrningen från Heby kommuns sida samt i viss mån beskriver vi också vilka som är sökanden i tillståndsprocessen

1. Strategi för hållbar vattenresursanvändning, Havs- och vattenmyndigheten 2022.
2. Färdplan för hållbart län – åtgärder för vatten, Länsstyrelsen
3. Strategi för hållbar hantering av vatten i jordbruket, Jordbruksverket 2020.
4. EU Ramdirektiv för vatten, EU
5. Livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet,

Heby kommun strategimål för perioden 2024-2027

Kommunfullmäktige i Heby kommun har antagit nya inriktningsmål för 2024-2027. Inriktningsmålen är målbilder för ett önskat läge fullmäktige vill uppnå för kommunen i ett långsiktigt perspektiv. Inriktningarna ska peka ut vilka resultat man vill att styrelse och nämnder ska uppnå och vilken riktning man ska röra sig mot. Ett av de nya inriktningsmålen är "Värna klimatet och vattnet". Det innebär bland annat:

- Heby kommun ska verka för att på sikt uppnå god status på vatten inom kommungränsen för att positivt bidra till vattnets kretslopp och miljöpåverkan.

- Kommunen ska ha en robust och hållbar vattenförsörjning samt omhändertagande av dagvatten och avlopp.

Till inriktningsmålen hör också att Heby kommun ska "vara en trygg och säker kommun". Det innebär att kommunen ska verka för en tillförlitlig försörjning av livsmedel och energi som ytterst är robust under en kris eller höjd beredskap. Kommunens förmåga under kris eller höjd beredskap ska vara god. Kommunen ska ta fram en plan för hantering av skyfall/höga flöden. Inriktningsmålet har direkt koppling till LONA-projektet.

Utifrån EU:s vattendirektiv och tillhörande åtgärdsprogram som anger åtgärder för kommuner är projektet en del i arbetet med hållbar vattenförvaltning och att nå miljö kvalitetsnorm för vatten. Länsstyrelsen i Uppsala län har initierat Färdplan för hållbar utveckling och inom ramen för färdplansarbetet så har Heby kommun antagit hållbarhetslöften om Vatten samt Ekosystem och biologisk mångfald som ligger i linje med projektet.

I vattenlöftet följer här några av de åtgärderna som Heby kommun ska verka för:

- Hållbar vattenplanering.
- Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp.
- Minska belastning av näringsämnen från exempelvis primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter.

Inom åtgärden för "Hållbar vattenplanering" har Heby kommun antagit aktiviteterna:

- Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).
- Delta i projektet "Klimatanpassad vattenförvaltning Vansjön Nordsjön" som Vansjön Nordsjöns vattenvårdsförening driver.

Samhällsbyggnadsnämnden (SBN) i Heby kommun tog beslut den 14 november 2023 att fortsätta delta i projektet och vara projektdeltagare i ansökan om förlängt och kompletterande projekt. I kompletterande ansökan så har Heby kommun behov av komplettering som rör riskhantering vid extremväder, hur vattenregleringsprojektet kan bidra till klimatanpassning och öka robustheten för Heby tätort (bostäder och samhällskritisk verksamhet).

Heby kommun tog fram en skrivelse i januari 2023 om hur kommunen ställer sig till en klimatanpassad vattenförvaltning av Vansjön och Nordsjön, vilken skickades till Svea Hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen. I skrivelsen står bland annat följande:

Hebys ställningstagande till arbetet med restaureringsåtgärder för Vansjön och Nordsjön

Det är av stor betydelse att vattenkvaliteten i sjöarna förbättras då vattnet rinner vidare via Örsundaån ut till Mälaren och Norra Östersjöns vattendistrikt. Heby kommuns ställningstagande om projektet klimatanpassad vattenförvaltning av sjöarna är att det är en mycket viktig del i arbetet för att få god vattenstatus i sjöarna och projektet ger stark positiv inverkan på arbetet med flertal av de svenska miljömålen samt flertal stark positiv inverkan av de globala hållbarhetsmålen. I Lona-ansökan anges att projektet drivs i samverkan med vattenvårdsföreningen och Heby kommun. Heby kommuns uppfattning om projektet är att

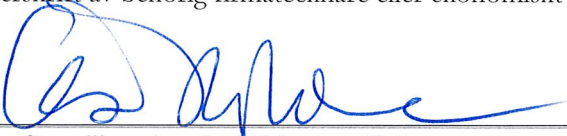
kommunen står fullt bakom projektet likaledes som när Lona-ansökan för projektet skickades in.

Vansjön Nordsjöns vattenvårdsförenings arbete med sjöarna är mycket betydelsefull då rådigheten för att åstadkomma bättre vattenkvalitet ligger till stor del hos fastighetsägare och verksamhetsutövare. Kommunen har rådighet över förvaltningsövergripande vattenplanering och samverkan med aktörer som har rådighet över vattenkvaliteten är grundläggande.

Heby kommun vill lyfta att det är av vikt att syftet med projektet beaktas då det har bäring på arbetet med de svenska miljömålen och globala målen och kommunen anser att projektet är av stor betydelse.

Sökanden i tillståndsprocessen för en klimatanpassad vattenförvaltning av Vansjön och Nordsjön.

Sökanden till MoD är drygt 50 mark- och fastighetsägare samt samfälligheter med intresse av vattenförvaltningen i och runt Vansjön och Nordsjön. Flertalet av dessa är också medlemmar i Vansjö- Nordsjö Vattenvårdsförening (VNV). Därför använder sökanden VNV som en plattform där det finns ett lokalt och regionalt samarbete samt viss administrativ kapacitet att hantera större projekt. Intressena i ekoregleringen sammanfaller väl med målen hos sökanden och vattenvårdsföreningen. I det längre perspektivet kommer en s.k. regleringssamfällighet bildas för att formellt ansvara för regleringen. VNV mål är att långsiktigt arbeta för en uthållig vattenförvaltning till nytta för miljön, jordbruket, boende, friluftslivet och ekonomisk utveckling. Att uppnå miljö kvalitetsnormerna är en del av det men VNV vill understryka behovet av att genomföra åtgärder som styr mot flera samhällsmål samtidigt. Projektet Klimatanpassad vattenförvaltning av Vansjön och Nordsjön är ett exempel på sådan multifunktionell åtgärd.

Medfinansierarens namn: Heby kommun	Organisations-/personnummer: 212000-2049
Postadress: Tingsgatan 11	Postort: 744 88 Heby
Telefon: 0224-36000	Mobil: 0224-361 20
E-postadress kontaktperson för projektet: Lina.salomonsson@heby.se	Webbplats/internetadress (om sådan finns): www.heby.se
Datum (år-mån-dag):	Ort: Heby
Underskrift av behörig firmatecknare eller ekonomiskt ansvarig enligt delegation: 	
Namnförtydligande och titel (texta tydligt) Åsa Nylander	